

IN HET HART VAN DE OPPERVLAKTE

Jean Guiraud 1 ontdekte mijn schilderkunst in 1988. Hij was geïntrigeerd door de aanzet tot een ruimtelijke spanning die hij niet kende. In verschillende studies 2 en ook in notities, brieven en een ultieme analyse die nog onvoltooid was bij zijn dood, constateerde en verklaarde Guiraud de figurale inductie, en hij zag dat ik ze in de schilderkunst introduceerde. Oppervlaktekunsten exploiteren de vlakheid van een drager. Of ze nu de natuur weergeven of volledig abstract zijn, ze proberen over het algemeen het gevoel van een ruimtelijkheid op te wekken. De figurale inductie zorgt voor een - discontinue maar onuitputtelijke - transmutatie van de waarneembare ruimte door de - onverwachte - opeenvolgingen van samenvoegingen en ontbindingen van vormen, volgens een dynamiek van het opnieuw toewijzen van de omtrekken van rechthoekige figuren in zeer kleurrijke vlakke tinten. Ziehier het eerste en het laatste van de gepubliceerde uittreksels van de analyse van Guiraud. Vaarwel Jean. Bedankt.

Georges Meurant

Onverwacht, onuitputtelijk (1990)

Niet wat de schilder doet is het belangrijkste, wel wat zijn schilderij doet wanneer hij het voltooid heeft. Ofwel is het wat hij ervan gemaakt heeft, en dan is het niets meer dan een product; ofwel ontwikkelt het zijn eigen activiteit, en dan kunnen we van een kunstwerk spreken. Deze activiteit valt meteen op in de schilderkunst van Georges Meurant. Al zijn schilderijen vertonen zich als een 'patchwork' van gekleurde rechthoeken. Maar wat bijzonder is: afhankelijk van waar de blik op rust, voegen sommige rechthoeken zich samen tot slechts één, die op een bepaald moment opduikt en dan weer uit elkaar valt voor een andere, en dan nog een andere, altijd verschillend, de permutatie kan eindeloos doorgaan als je ze de tijd geeft. Het meest vreemde en opmerkelijke is dat dit mechanisme zich voor ons afspeelt zonder dat we er ogenschijnlijk voor iets tussen zitten en zonder dat we het ooit kunnen doen stoppen. Er verschijnen nieuwe groeperingen, nieuwe sub-gehelen - onverwacht, onuitputtelijk - en deze zelfvoorzienende permutatie geeft het werk zijn karakter.

Niet 'zijn', maar 'worden'. Geen permanentie maar een continue verwekking, commutatie en transformatie. De totaliteit wordt nooit bereikt: het werk heeft enkel ('discrete', toevallige) tussenstructuren nodig, maar structuren die zich eindeloos vernieuwen.

"Het is de exploitatie van de wanorde die door de initiële gebaren veroorzaakt wordt." De schilder heeft het over 'wanorde'. Maar eigenlijk zou je moeten spreken over 'catastrofe' om het eerste gebaar - het opdelen van het paneel - te beschrijven. Want vanaf dit eerste gebaar is de eenheid verbroken en de verbrokkeling die toen plaatsvond, kan enkel voortgezet worden. Schilderen is dus 'het evenwicht herstellen tussen orde en wanorde', samenvoegen en uit elkaar halen, verbinden en splitsen, tot op het moment dat het niet langer de schilder is, maar het werk zelf dat deze rite van verschijnen en verdwijnen, van geboorte en dood, voor onze ogen tot stand brengt; een rite die, denk ik, geen enkel ander schilderij ons liet meemaken.

Transparanties, transposities, transmutaties (2009)

Bij Meurant dekt de kleur de vorm, ze wijkt voor de vorm, valt samen met de vorm en versterkt de vorm. Ze wil geen lichtgevend veld vormen, maar - heel eigenaardig - vormen creëren. Het stoppen van de kleur bepaalt de grens van de vormen, of ze nu geïsoleerd of gegroepeerd zijn. Want vormgroepen verschijnen, verdwijnen en nemen eindeloos elkaars plaats in, spontaan en tot in het oneindige, ze worden transparant en gaan soms gepaard met een nauwelijks merkbare 'egaliserings' van de kleuren, die net zoals de vormen samenkomen en aaneensluiten.

Dat gebeurt op het moment dat elke factor zijn differentiërende rol opneemt. Door eindeloos te variëren, laten de vormen zien dat ze bestaan uit factoren - zeven in totaal - die alleen of in groep in actie treden: schakering, verzadiging en helderheid (waaruit de kleur samengesteld is); omvang en voorkomen (i.e. de omvang in vergelijking met de omtrek), positie en richting. Deze zeven factoren specificeren en modelleren alle vormen. Het is rond deze factoren dat de schilder werkt, veeleer dan rond 'gekleurde vormen' zoals iedereen denkt.

Meurant ondersteunt de vorm enkel om hem te transmuteren. De kleur die dient om hem te versterken, dient ook om hem uit evenwicht te brengen. Doordat ze samenvallen, in elkaar opgaan en elkaar overlappen, wedijveren contrasten en omtrekken met elkaar op de grens van de vormen, waardoor de schilder iets kan bereiken wat onmogelijk lijkt, namelijk de vorm losmaken van zijn eigen omtrek om hem opnieuw te kunnen toekennen aan om het even welke andere vorm of groep van vormen.

1

Jean Guiraud (Castres 1929 - Brussel 2009) was professor Esthetica aan de universiteit van Louvain-la-Neuve, waar hij aan het hoofd stond van het laboratorium Experimentele esthetica.

2

Imprévisiblement, inépuisablement, Brussel: Le Salon d'Art, 1990; Le Champ Figural - un regard sur l'œuvre de Georges Meurant, Brussel: Didier Devillez Editeur, 1994; Space Time, Brussel: Damasquine Gallery, 1996; [Zonder titel], Postface pour Georges Meurant, Dynamiques d'Écart, Brussel: Didier Devillez Editeur / Parijs: Heartless, 2000; L'œuvre active, Brussel: Galerie Didier Devillez, 2003; [Zonder titel], Grand Rechain: Galerie Léon Keuninckx, 2004; Transparences, transpositions, transmutations, Luxemburg: Toxic Gallery, 2009.